

Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31759>

Özet

Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i (TSBÖ), orijinal ad? Posttraumatic Cognitions Inventory (PTCI) olan psikometrik bir arac?n Türkçe diline uyarlama çal??mas? sonucunda ortaya ç?km??t?r. Bu ölçek, bireylerin ciddi bir travmatik olay ya?ad?ktan sonra geli?tirdikleri tipik olumsuz bili?leri ve inançlar? de?erlendirmek amac?yla tasarlanm??t?r. Bu olumsuz bili?ler genellikle Travma Sonras? Stres Bozuklu?u (TSSB) semptomlar?n?n sürmesinde kritik bir rol oynamaktad?r. Ölçek, travmaya maruz kalm?? bireylerin kendileri, dünya ve gelecek hakk?ndaki çarp?t?lm?? dü?üncelerini ölçerek klinik çal??malara ve ara?t?rmalara önemli bir katkı sa?lamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i, Posttraumatic Cognitions Inventory, TSSB, Bili?sel Çarp?tma, Travma Sonras? Stres Bozuklu?u, Uyarlama, Psikometrik Ölçek.

Yazarlar

Didem Ya?c? YETK?NER (Türkçe Uyarlama ve Geçerlik/Güvenirlik Çal??mas?).

Amaç

TSBÖ'nün temel amac?, travmatik bir olay?n ard?ndan ortaya ç?kan ve TSSB'nin geli?imini sürdüren spesifik olumsuz bili?leri standart ve güvenilir bir ?ekilde ölçmektir. Bu bili?ler, bireyin kendini suçlamas?, dünyanın tehlikeli oldu?u inanc? veya ki?inin kendi yetersizli?ine dair güçlü inançlar? gibi alanlar? kapsar. Ölçek, özellikle bili?sel terapi yakla??mlar?nda hedef al?nacak dü?ünce yap?lar?n? belirlemede ara?t?rmac?lara ve klinisyenlere yard?mc? olmay? hedefler.

Ölçek, adaptasyon çal??mas?nda üniversite ö?rencileri üzerinde kullan?lm?? olup, Türk popülasyonunda travma sonras? bili?lerin yayg?nl??n? ve ?iddetini belirlemek için psikolojik de?erlendirme süreçlerinde kullan?labilirli?i kan?tanm??t?r.

Yap?

Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i, travmatik bir olaya verilen bili?sel tepkilerin üç ana boyutta kümelendi?ini varsayan teorik bir yap?ya dayanmaktadır. Bu üç boyut, travma sonras? stresin bili?sel modellemesinde merkezi kabul edilir ve toplam 33 maddeden olu?ur.

Bu üç alt boyut ?unlard?r:

Ki?inin Kendisiyle ?lgili Olumsuz Bili?ler Alt Ölçe?i: Travma sonucu bireyin kendine dair güçsüzlük, yetersizlik veya de?ersizlik gibi inançlar?n? ölçer.

Dünyayla ?lgili Olumsuz Bili?ler Alt Ölçe?i: Dünyan?n tehlikeli, adaletsiz veya öngörülemez oldu?u yönündeki genel inançlar? de?erlendirir.

Kendini Suçlama Alt Ölçe?i: Bireyin travmatik olay?n meydana gelmesinden kendisini sorumlu tuttu?u veya olaydaki rolünü abartt??? inançlar? ölçer.

Geçerlik

Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i'nin Türkçe uyarlamas?na yönelik geçerlik çal??malar?, Kocaeli Üniversitesi'nde yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu çal??ma, ölçe?in Türk kültürüne ve diline uygunlu?unu, orijinal ölçe?in ölçtü?ü yap?y? do?ru bir ?ekilde ölçüp ölçmedi?ini (yap? geçerli?) ve ilgili di?er psikolojik yapılarla ili?kisini (ölçüt ba??nt?l? geçerlik) ara?t?rm??t?r.

Kaynak referansta spesifik geçerlik katsayılar? belirtilmemi? olsa da, uyarlama sürecinin bilimsel metodolojiye uygun olarak ilerledi?i ve ölçe?in Türkçe formunun geçerli bir araç olarak kullan?labilece?i sonucuna var?lm??t?r. Detayl? geçerlik analiz sonuçlar? (örne?in do?rulamaya? faktör analizi sonuçlar?) ilgili tezde mevcuttur.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik analizleri de uyarlama çal??mas? kapsamında ele al?nm??t?r. Güvenirlik, ölçe?in tutarlıl?k ve kararlıl?k derecesini ifade eder. Tipik olarak iç tutarlıl?k (Cronbach Alfa katsay?s?) ve test-tekrar test güvenilirli?i yöntemleri kullan?larak de?erlendirilir.

Kaynak içerikte spesifik güvenilirlik katsayılar? yer almamakla birlikte, uyarlama çal??mas? raporunda (Ya?c?-Yetkiner, 2010), TSBÖ'nün alt boyutlar?n?n ve toplam puan?n?n tatmin edici düzeyde iç tutarlıl??a sahip oldu?u varsayılmaktadır. Bu, maddelerin ayrı temel psikolojik yapıy? ölçmede ne kadar ba?arılı? oldu?unu gösterir.

Faktör Analizi

Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i (PTCI) orijinal olarak üç faktörlü bir yapıya sahiptir. Türkçe uyarlama çal??mas?nda da bu üç faktörlü yapı?n?n korundu?u ve do?ruland??? belirtilmiştir. Ölçek, toplam 33 maddenin bu üç alt boyuta da??l?m?yla hiyerar?ik bir yapı? sergilemektedir:

Ki?inin Kendisiyle ?lgili Olumsuz Bili?ler Alt Ölçe?i: 21 madde.

Dünyayla ?lgili Olumsuz Bili?ler Alt Ölçe?i: 7 madde.

Kendini Suçlama Alt Ölçe?i: 5 madde.

Bu faktör yapı?s?, travma sonras? bili?sel tepkilerin çok boyutlu do?as?n? desteklemekte ve klinik de?erlendirmede farklı bili?sel alanlara odaklanma imkanı sunmaktadır.

Enstrüman

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal: İngilizce)

Popülasyon Grubu: Travmatik bir olaya maruz kalm?? bireyler.

Ya? Grubu: Yeti?kinler (Uyarlama çal??mas? üniversite ö?rencileri üzerinde yap?lm??t?).

Popülasyon Detaylar?: Türkçe uyarlama çal??mas? üniversite ö?rencileri örneklemi üzerinde gerçekleştirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Ölçek, 7'li Likert ölçe?i format?n? kullan?r. Kat?l?mc?lardan, her bir maddeye ne kadar kat?ld?klar?n? 1 (Kesinlikle kat?lm?yorum) ile 7 (Kesinlikle kat?l?yorum) aras?nda bir de?er vererek belirtmeleri istenir. Yüksek puanlar, travma sonras? olumsuz bili?lerin ?iddetinin yüksek oldu?unu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Travma Sonras? Bili?ler, PTCI, Bili?sel De?erlendirme, Psikolojik Ölçek, Kendini Suçlama, Olumsuz Dünya Görü?ü, Didem Ya?c? Yetkiner.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilinmiyor

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yaz??ma Adresi: Kocaeli Üniversitesi Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü (Uyarlama çal??mas? s?ras?nda).

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

?zinler: Ölçe?in orijinal versiyonunun kullan?m izinleri ve Türkçe uyarlaman?n ticari olmayan akademik kullan?ma uygunlu?u için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Ücret: Ticari olmayan akademik ara?t?rmalar için genellikle ücretsizdir, ancak yay?nc? veya sorumlu yazar?n politikalar? kontrol edilmelidir.

Test Y?I? (Uyarlama): 2010

Ölçe?in orijinal PDF'i buradan indirilebilir: [travma-sonrasi-bilisler-olcegi-posttraumatic-cognitions-inventory-toad.pdf](#)

Referanslar

Ya?c?-Yetkiner, D. (2010). *Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i (Posttraumatic Cognitions Inventory) Türkçe uyarlama ve üniversite ö?rencileri üzerinde geçerlik güvenirlik çal??mas?* (Yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Sa?lık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.

Bu teze ait detaylı bilgiye YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir: [tez.yok.gov.tr](#)

Travma Sonras? Bili?ler Ölçe?i Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup hiçbir şekilde değiştirilmemiştir.

33 madde ve 3 alt boyut

Kişinin Kendisiyle İlgili Olumsuz Bili?ler Alt Ölçe?i (21 m): Güçsüz biriyim.

Dünyayla İlgili Olumsuz Bili?ler Alt Ölçe?i (7 m): İnsanlara güven olmaz.

Kendini Suçlama Alt Ölçe?i (5 m): Bu olay benim davranışım yüzünden oldu.